

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Medvedyev ve diğerleri/Fransa [BD] – 3394/03

Karar 29.3.2010 [BD]

Madde 1

Devletlerin yetki alanları

Devletlerin sorumluluğu

Bir geminin açık denizde denetlenmesi sırasında yer bakımından yetki

Madde 5

Madde 5–1

Özgürlükten yoksun bırakılma

Yasada belirlenen yollar

Açık denizde denetimi ele geçirilmiş bir geminin ekipajının gemide tutulması: *İhlal*

Madde 5–3

Hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılma

Açık denizde bir gemi denetlemesi sonucunda on üç gün tutuklu tutulduktan sonra adli bir makamın önüne çıkarılma: *İhlal yok*

Olaylar – Ukrayna, Romanya, Yunanistan ve Şili vatandaşı olan başvuruçular *Winner* isimli Kamboçya bandıralı bir kargo gemisinin ekipajına dâhildiler. Uyuşturucu kaçakçılığına karşı uluslararası mücadele çerçevesinde Fransız makamları bu geminin büyük miktarda uyuşturucu madde taşıma ihtimali bulunduğunu öğrenmiştir. 7 Haziran 2002 tarihinde, Kamboçya Fransız makamlarına sözlü notla müdahale izni vermiştir. Sonuç olarak, Fransız deniz kuvvetleri bu kargo geminin kontrolünü açık denizde Cap Vert adaları açıklarında ele almış ve gemiyi Brest Limanına (Fransa) yönlendirmiştir.

10 Temmuz 2008 tarihli kararında AİHM'nin bir Daire'si başvuruçuların yasada belirlenen yollarla özgürlüklerinden yoksun bırakıldıklarının söylenemeyeceğini ve dolayısıyla 5 § 1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna oybirliğiyle varmıştır. Daire ayrıca, üçe karşı dört oyla, 5 § 3 maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Daire başvuruçuların tutuklanmaları

için tutuklama ve özgürlükler hâkiminin önüne getirildikleri zamana kadar, yani on beş veya on altı gün özgürlüklerinden yoksun kalmadan önce, bir yargıç ya da adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılmadıklarını kaydetmiştir. Ancak, Daire başvuruçuların özgürlüklerinden yoksun kaldıkları sürenin tamamen istisnai olan koşullarla haklılaştırıldığına karar vermiştir.

Hukuk – Madde 1: Fransa'nın gemiyi durdurma anından itibaren *Winner* ve ekipajı üzerinde, en azından *de facto*, sürekli, kesintisiz, sıkı ve kesin bir kontrolünün olduğu dikkate alındığında, başvuruçular 1. madde anlamında Fransa'nın yetki alanı içinde bulunuyorlardı.

Sonuç: Başvuruçular Fransa'nın yetki alanı içinde buluyorlardı (Oybirliğiyle).

Madde 5 § 1: a) *Kabul edilebilirlik* – Geminin rotasını Fransız askerler belirlediğine göre, başvuruçular özel askeri kuvvetlerin kontrolüne girmiş ve yolculuk boyunca özgürlüklerinden yoksun bırakılmışlardır. Başvuruçuların geminin denetiminin ele geçirilmesinden sonraki durumları 5. madde anlamında özgürlükten yoksun kalma durumu oluştuyordu.

b) *Esas* – Açık denizde uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele konusunda uluslararası kamu hukukunda kural olarak bandıra ülkesi, yani bu olayda Kamboçya, yetkilidir.

Montego Bay Sözleşmesi Fransız makamlarının müdahalesine yasal olarak dayanak oluşturamaz, çünkü Kamboçya bu Sözleşme'nin bir tarafı olmadığından, 7 Haziran 2002 tarihindeki sözlü notunu Fransız makamlarına bu Sözleşme'ye dayanarak iletmemiş olamaz. Ayrıca Fransa'nın Kamboçya'ya yaptığı dayanışma teklifi Fransa'nın Kamboçya bandıralı bir geminin uyuşturucu kaçakçılığı yapmasından şüphelenmesiyle haklılaştırılmaz. Başka bir devlet bandıralı bir geminin uyuşturucu kaçakçılığı yaptığını düşündürecek ciddi nedenlere sahip her devlete bu gemiye müdahale etme izni veren bir uluslararası örf ve adet hukuku kuralının varlığını ortaya koyacak devletler arasında istikrarlı bir uygulamanın olduğu kanıtlanmamıştır. Öte yandan, vatansız olduğu şüphesini doğuracak ciddi nedenlerin bulunması durumunda bir savaş gemisinin başka bir gemiyi durdurabilmesi olanağına ilişkin hipotezin bu olaya uygulanabileceğini geçerli bir şekilde savunamayız, çünkü bu olayın koşulları bu savı doğrulamamaktadır. Fransız kanununa gelince, bu kanunun esas olarak uluslararası antlaşmaları ve özellikle Viyana Sözleşmesi'ni iç hukuka aktarmayı amaçlamasının yanında, bu kanun bu antlaşmaları ve bandıra ülkesinin yegâne yetkili ülke olduğu ilkesini bertaraf edemez. Böylece, Kamboçya iç hukuka aktarılan sözleşmelerin bir tarafı olmadığına, *Winner* Fransız bandıralı olmadığına ve ekipajın hiç birisinin de Fransız vatandaşı olmadığına göre, Fransız kanunu uygulanma kabiliyetine sahip değildi. Yasallık şartının karşılanması için gerekli ulaşılabilirlik ve öngörülebilirlik şartlarını yerine getirmediğinden, Fransız kanununun hukuk güvenliği genel ilkesini karşıladığı da zaten söylenemez: Kamboçya bandıralı ve açık denizde seyreden bir geminin ekipajının, aydınlatılmış tavsiyelerin yardımıyla bile olsa, bu olayın şartlarında Fransız kanununun yetki alanına girdiğini öngörebildiğini makul bir şekilde ileri süremeyiz. Ayrıca Montego Bay Sözleşmesi özellikle deniz örf ve adet hukukunu kurallaştırmayı veya güçlendirmeyi amaçlasa da, uluslararası dayanışmayı örgütlemek için bu Sözleşme'yi tamamlayan ancak onu hiçbir şekilde zorunlu hale getirmeyen Viyana Sözleşmesi gibi, Montego Bay Sözleşmesi'nin açık denizde yasadışı uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadeleyle ilgili maddeleri, bu alanda, uluslararası düzeyde tanınmış belli uygulama ve kuralların ve bir uzlaşmanın bulunmadığını göstermektedir.

Ancak, Montego Bay ve Viyana Sözleşmeleri ile Fransız kanunundan bağımsız bir şekilde, Kamboçya Fransız makamlarının müdahalesine sözlü bir şekilde izin vermiştir. Montego Bay

Sözleşmesi bu olayda uygulanamazsa da, bu Sözleşme devletlerin açık denizde uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele etmek için başka tür dayanışma yöntemleri öngörmelerini yasaklamamaktadır. Öte yandan sözlü notlar, ilgili makamlar arasında rızayı veya belli bir meseleyle ilgili ortak bir pozisyonu veya örneğin bir niyet veya tek taraflı bir taahhüdü ortaya koydukları zaman, antlaşma veya anlaşma olarak nitelendirilebilecek bir uluslararası hukuk kaynağı oluşturmaktadırlar. Bu davada söz konusu sözlü not Kamboçya makamlarının *Winner*'in durdurulmasına yönelik rızalarını ortaya koyuyordu. Sözlü notun metni “Kamboçya bandıralı *Winner* gemisinden” bahsediyordu. Sözlü not, tek konusunu oluşturan *Winner*'in, durdurulması, kontrolü ve adli kovuşturma başlatılması için resmi olarak izin veriyordu. Ancak, ekipaj üyelerinin durumu bu notun içeriğinde açıkça belirtilmemişti. Dolayısıyla bu üyelerin özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının, iki ülke arasında, AİHM içtihatlarındaki anlamıyla “açıkça belirlenmiş” bir hukuk oluşturabilecek bir anlaşmaya konu yapıldığı kanıtlanmamıştır. Sözlü not “öngörülebilirlik” şartını da yerine getirmiyordu. Açık denizde uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele konusunda Kamboçya ile Fransa arasında Kamboçya bandıralı gemileri hedef alan ve süreklilik arz eden bir uygulamanın varlığı da gösterilmemiştir. Tam tersine, Kamboçya'nın ilgili Sözleşmeleri onaylamamış olmasına ek olarak, Fransa ve Kamboçya'ya sürekli bir şekilde uygulanan iki taraflı veya çok taraflı antlaşma veya anlaşmaların yokluğu karşısında sözlü bir notla *ad hoc* bir anlaşma yoluna başvurulması bu olaydaki dayanışma tedbirinin istisnai nitelikte veya en azından tek bir olaya ilişkin olduğunu doğrulamaktadır. Her halükarda, uyuşturucu kaçakçılığının kovuşturmaya konu olmasının bir suçlu için öngörülebilir niteliği müdahalenin temelini oluşturan yasal düzenlemenin öngörülebilirliğiyle karıştırılmamalıdır. Aksi durumda, ulusal hukukta suç olarak nitelendirilebilecek her türlü faaliyet devletleri AİHS'nin özellikle 5 § 1 maddesi bakımından gerekli olan nitelikleri taşıyan düzenlemeler yapma yükümlülüğünden muaf tutar ki bu durumda bu maddenin bir anlamı kalmaz.

Uyuşturucu kaçakçılığı sorununun giderek küreselleştiği dikkate alındığında, açık denizde uyuşturucu kaçakçılığıyla uluslararası mücadelenin daha iyi koordine edilmemiş olması üzüntü vericidir. Ancak, bu olayda Kamboçya örneğinde olduğu gibi, bandıra ülkesinin Montego Bay ve Viyana Sözleşmeleri'ne üye olmaması durumunda, bu belgelerin bölgesel veya ikili anlaşmaların da bulunmaması nedeniyle yetersiz kalmalarının gerçekte herhangi bir sonucu yoktur. Açıkça belirlenmiş hukuki bir çerçevede hareket etme olanağı sunmalarına rağmen devletler bu tip inisiyatifleri her zaman desteklememekteler. Her halükarda, yukarıda bahsedilen Sözleşmeleri imzalamamış olan devletler için diğer devletlerle ikili veya çok taraflı anlaşmalar imzalamak uygun bir çözüm olabilir. Uyuşturucu kaçakçılığının yol açtığı sorunun ağırlığı ve genişliği dikkate alındığında, uluslararası kamu hukukunda bandıra ülkesi kuralına istisna olarak bütün devletlerin yetkili olduklarını öngören bir ilkenin konulması yönünde bir gelişme olması bu yasadışı faaliyete karşı mücadele konusunda önemli bir ilerleme oluşturacaktır. Bu durum uyuşturucu kaçakçılığı konusunda uluslararası hukukun korsancılık konusunda uzun süreden beridir mevcut olan ilkelere yaklaşmasını sağlayacaktır.

Yukarıda belirtilen gerekçeler ve sadece dar bir yorumun 5 § 1 maddesinin konu ve amacına uygun olacağı dikkate alındığında, *Winner*'in durdurulmasından Brest'e ulaşmasına kadar geçen sürede başvuruçuların özgürlüklerinden yoksun kalmaları, hukuk güvenliği genel ilkesini karşılamak için gerekli niteliklere sahip yasal bir temel bulunmadığından, “yasada belirlenen yollarla” olmamıştır.

Sonuç: İhlal (Yediye karşı on oyla).

Madde 5 § 3: Başvuruçuların yakalanmaları ve tutuklanmaları 13 Haziran 2002 tarihinde geminin açık denizde durdurulmasıyla başlamıştır. Başvuruçular 26 Haziran 2002 tarihinde

Fransa'ya vardıklarında gözaltına alınmışlardır. Hükümet ilk defa Büyük Daire önünde başvuruçuların o gün içinde davadan sorumlu tahkikat hâkimleri önüne götürülmeleriyle ilgili detaylı bilgiler sunmuştur. 5 § 3 maddesi anlamında “yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli” niteliklerine kuşkusuz sahip olan tahkikat hâkimleri önüne götürülmeleri yakalanmalarından ancak on üç gün sonra olmuştur. Durdurulduğu anda *Winner* açık denizde Cap Vert adaları açıklarında ve dolayısıyla Fransız kıyılarından uzakta seyrediyordu. Ayrıca, hava durumu şartları ve *Winner*'in daha hızlı ilerlemesini imkânsız kılan harap durumu dikkate alındığında, *Winner*'in Fransa'ya gerekenden daha fazla zamanda varlığını gösterir bir delil yoktur. Başvuruçular Fransa'dan daha yakın olan başka bir ülkenin makamlarına teslim edilmelerinin ve bu ülkede adli bir makamın önüne hemen çıkarılmalarının mümkün olduğunu iddia etmemektedirler. Başvuruçuların hızlı bir şekilde Fransa'ya varmalarını sağlamak için ulusal deniz kuvvetlerine ait bir gemiye nakledilmeleri hipotezine gelince, bu davanın şartlarında böyle bir operasyonun yapılabilirliğini değerlendirmek AİHM'ye düşmez. Son olarak, başvuruçuların bir yargıcın önüne getirilmelerinden önce gözaltında kaldıkları süre Fransa'ya varmalarından itibaren sekiz ile dokuz saat arası sürmüştür. Bu süre 5 § 3 maddesinde ve AİHM içtihatlarında geçen “hemen çıkarılma” kavramına uygundur (Bakınız *Rigopoulos/İspanya* (kabul edilebilirlik kararı), n° 37388/97, 12 Ocak 1999, Bilgi notu n° 2).

Sonuç: İhlal yok (Sekize karşı dokuz oyla).

Madde 41 – Her bir başvuruçuya manevi zararı için 5 000 EUR.

* Montego Bay'da 10 Aralık 1982'de imzalanıp 16 Kasım 1994'te yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi.

** Viyana'da 20 Aralık 1998'de imzalanıp 11 Kasım 1990'da yürürlüğe giren Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.